

Kurumsal Raporlamada Dünya'da ve Türkiye'de Son Trendler

Ezgi Ceylan ÖZDEMİR - Borsa İstanbul Stratejik Planlama ve Yatırımcı İlişkileri Kıdemli Uzmanı

Son yıllarda yatırımcı ilişkileri profesyonellerinin gündeminde en üst sıralarda yer alan kavramlardan biri şüphesiz "sürdürülebilirlik"tir. Şirketlerin sadece finansal başarı elde etmelerinin yeterli bulunmadığı, aynı zamanda çevresel, sosyal ve yönetimsel (ESG - environmental, social and governance) risklerini en iyi şekilde yönetmelerinin beklendiği bir dönemdeyiz. Zira bu risklerin, şirketlerin ve piyasaların uzun vadede getiri yaratma kabiliyetini ciddi şekilde tehdit edebildiği kabul edilmektedir¹. EY'in 2013 yılında Global Reporting Initiative (GRI) ile birlikte yürüttüğü bir anket çalışmasında katılımcılar, şirketlerin sürdürülebilirlik stratejisi uygulamasının temel sebepleri sorulduğunda en üst sıralarda etik sebepleri değil, şirket değerini artırmak, riskleri belirlemek ve risklerden kaçınmak, rekabet avantajı yakalamak gibi sebepleri sıralamışlardır².

Yatırımcılar için, şirketlerin ESG risklerinin yönetimine ilişkin ve sürdürülebilirlikle bağlantılı bilgilerinin kaliteli, kolay erişilebilir ve anlaşılır olması büyük önem arz etmektedir. Bu noktada işin içine raporlama boyutu girmektedir. Günümüzde sürdürülebilirlik raporlaması ana akım raporlar arasında yerini almıştır. Bu alanda standart belirleyen otorite GRI'ya göre, sürdürülebilirlik raporlaması dünyadaki en büyük 250 şirketin %90'ı tarafından benimsenmiştir. Bu yönde raporlama yapan şirketler çoğunlukla GRI, OECD, UN Global Compact, ISO gibi kuruluşların sürdürülebilirlik raporlaması için hazırladıkları standartları veya rehberleri takip etmektedir.

Son yıllarda dünya çapında öne çıkan bir diğer raporlama akımı ise entegre raporlamadır. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi entegre raporlamayı, bir kuruluşun

stratejisi, yönetimi, performansı ve gelecekte beklenenlerinin kısa, orta ve uzun vadede nasıl değer yarattığının kısa ve öz bir iletişimi olarak tanımlamaktadır. Entegre raporlama, finansal rapor kullanıcılarına sunulan bilginin kalitesini artırmayı, kurumsal raporlamaya daha bütüncül ve verimli bir yaklaşım getirmeyi, sermayenin geniş tabanı (finans, üretilmiş, fikri, insan kaynağı, sosyal, ilişkisel ve doğal) için hesap verebilirlik ve yönetilebilirlik öğelerini güçlendirmeyi ve kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratılmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır³. Yani aslında entegre raporlama finansal rapor ve sürdürülebilirlik raporunun birleşmiş hali gibi yorumlanmamalı; çok daha geniş bir çerçevede, şirketin değer yaratma hikayesinin iletişimi olarak görülmelidir. Dünyada entegre raporlamanın gelişimine bakacak olursak, referans gösterilen ilk entegre rapor Danimarkalı bir biyo-inovasyon şirketi olan Novozymes tarafından 2002 yılında yayımlanmıştır⁴. Takip eden yıllarda rapor çıkaran şirket sayısı artmış ve 2010 yılında International Integrated Reporting Committee (daha sonra ismi International Integrated Reporting Council (IIRC) olarak değiştirilmiştir) kurulmuştur. IIRC, düzenleyici otoriteler, yatırımcılar, şirketler, standart koyucular, bağımsız denetçiler ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çabasıyla, kurumsal raporlamanın geleceğinde "değer yaratımı iletişimi"nin önemini vurgulamak için çalışmaktadır⁵. IIRC şirketlere hikayelerini daha kapsayıcı fakat yalın bir şekilde anlatabilmelerinin yolunu açmak amacıyla 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'ni (Uluslararası <ER> Çerçevesi) yayımlamıştır. <ER>

¹ World Federation of Exchanges (WFE) Sustainability Principles, Ekim 2018

² EY Sustainability Reporting – Time is Now [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Sustainability-reporting-the-time-is-now/\\$FILE/EY-Sustainability-reporting-the-time-is-now.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Sustainability-reporting-the-time-is-now/$FILE/EY-Sustainability-reporting-the-time-is-now.pdf)

³ <http://entegreraporlamatr.org/tr/entegre-raporlama/entegre-raporlama-nedir.aspx>

⁴ A Comparative Analysis of Integrated Reporting in Ten Countries, Mart 2019, <http://integratedreportingsa.org/ircsa/wp-content/uploads/2019/04/Survey-A-Comparative-Analysis-of-Integrated-Reporting-in-Ten-Countries.pdf>

⁵ www.integratedreporting.org

Çerçevesi, mutlaka uyulması gereken sıkı bir standart değil esneklik sunan bir referanstır. Söz konusu Çerçeve Türkçe'ye de çevrilmiştir.

Türkiye'de şu an entegre rapor yayınlayan 6'sı halka açık olmak üzere 10 kurum bulunmaktadır. Sürecin henüz çok başındayız ancak 2016 yılında Entegre Raporlama Türkiye Ağı'nın (ERTA) kurulması ile ülkemizde entegre raporlama alanındaki çalışmaların hız kazandığını söylemek mümkündür. ERTA çatısı altında akademi dünyası, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, Borsa İstanbul ve düzenleyici otoriteler iş birliği ile entegre düşünceyi yaygınlaştırmak ve entegre raporlama hakkında farkındalığı artırmak üzere çalışmalar yürütmektedir.

Entegre raporlama konusunda yol kat etmiş ülkeler olarak Güney Afrika ve Japonya örnek gösterilebilir. Güney Afrika'da entegre raporlama, borsada işlem gören şirketler için 2010/2011 döneminden bu yana bir zorunluluk iken, Japonya'da şirketler gönüllük esasına dayalı entegre rapor hazırlamaktadır. Haziran 2018 itibarıyla Güney Afrika Borsası'nda işlem gören 375 şirket entegre rapor yayınlamıştır. Japonya'da 2010 yılında sadece 24 şirket entegre rapor yayınlamışken, 2018'de bu sayı 414'e çıkmıştır. Nikkei 225 endeksini oluşturan şirketlerin %66'sı entegre raporlama yapmaktadır⁶. Bununla birlikte, içerik kalitesinin göz önünde bulundurulması elbette önem arz etmektedir. Sayılara odaklanmak yerine rapor içeriklerine odaklanılırsa, bu yılın başında hazırlanan bir çalışmada 10 ülkede faaliyet gösteren seçili 50 şirket tarafından yayınlanan 2017 yılına ilişkin entegre raporlar; önemlilik, risk ve fırsatlar, strateji ve kaynak dağılımı ve performans ve geleceğe yönelik beklentiler başlıkları açısından incelenmiş olup; Güney Afrika, Hollanda ve Almanya'daki raporlama kalitesinin "yüksek", Fransa, İtalya, Güney Afrika ve Birleşik Krallık'ta "orta", Brezilya, Japonya ve ABD'de "düşük" olduğu belirtilmiştir⁷.

Tabii ki entegre raporlamayı kendi başına bir amaç olarak değil, aslında entegre düşünme sürecinin bir sonucu olarak görmek gerekmektedir. Entegre düşünce ise kurumların ve bireylerin bir konuyu etkileyen ve bir konudan etkilenen bütün boyutları, ihtiyaç duyulan

kaynakları, kendine ve paydaşlarına yaratacağı değeri dikkate alarak ve önemli paydaşlarını karar alma süreçlerine dahil ederek, bütüncül bir bakış açısı ile karar alma yaklaşımıdır⁸. Entegre düşünce yaklaşımında önemli konulara odaklanma ön plandadır. Bir kuruluşun değer yaratma sürecinde, paydaş beklentileri göz önünde bulundurularak, çoklu sermaye yaklaşımı ile kurum için önemli olan konuların belirlenmesi ve entegre raporlar ile bu konulardaki performansın raporlanması esastır.

Entegre rapor, adını sunulan bilgiler arasında bağlantı kurulması mantığından alır; şirket birçok farklı raporu tek ve kısa bir raporda birleştirir ve bunu yaparken şirketin bütünsel bir resmini sunar. Burada belirtmek gerekir ki, bazı şirketler tek bir entegre faaliyet raporu yayınlarken, bazıları halen ayrı ayrı faaliyet raporu ve entegre rapor hazırlamaktadır.

Bu noktada entegre raporlamayı hedefleyen şirketlerimize yol göstermesi açısından Borsa İstanbul'un entegre rapor sürecinden bahsetmek faydalı olabilir. Borsa İstanbul olarak Türkiye'de sürdürülebilirliğin iç süreçlere ve karar mekanizmalarına dahil edilmesi ve raporlanması konularında bilinç ve farkındalığı artırmak üzere 2005 yılından beri çeşitli çalışmalar yürütüyoruz. Borsamız, 2012 yılında yapılan RIO+20 Zirvesinde Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Borsalar Girişimi'nin (SSE) kuruluşunda imzası bulunan beş Borsadan birisi oldu. 2014 yılında şirketlerin sürdürülebilirlikle ilgili sorularını cevaplamak ve onlara takip edebilecekleri bir yol haritası sunmak amacıyla bir **Sürdürülebilirlik Rehberi** hazırladık. Yine aynı yıl BIST Sürdürülebilirlik Endeksi hesaplanmaya başlandı. Sadece piyasaya yön vermek değil, kendi iç süreçlerimizi ve karar mekanizmalarımızı da sürdürülebilirlik bilinciyle yenilemek üzere adımlar attık. Bu doğrultuda, 2015 ve 2016 yıllarında GRI-G4 uyumlu **Sürdürülebilirlik Raporu** yayınladık. 2016 yılında ERTA'nın kurulmasının ardından geline nokta artık ayrı bir sürdürülebilirlik raporu hazırlamıyor, tüm faaliyetlerimizi öncelikli konular çerçevesinde ve bütüncül bir yaklaşımla entegre rapor şeklinde sunuyoruz. 2017 ve 2018 yılına ait faaliyet raporlarımızı, GRI-G4 ve IIRC <ER> Çerçevesine uyumlu **Entegre Faaliyet Raporu** şeklinde yayınladık. Bu çalışmalarımızın, entegre rapor hazırlamayı düşünen veya konseptle yeni yeni tanışan şirketlerimize yol göstereceğini umuyoruz.

⁶ KPMG Survey of Integrated Reports in Japan 2018, <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/jp/pdf/2019/jp-en-integrated-reporting.pdf>

⁷ A Comparative Analysis of Integrated Reporting in Ten Countries, Mart 2019, <http://integratedreportingsa.org/ircsa/wp-content/uploads/2019/04/Survey-A-Comparative-Analysis-of-Integrated-Reporting-in-Ten-Countries.pdf>

⁸ Entegre Düşünmek Nedir? Emine Serap Kurt, TİDE Academia Research, Sayı 1/109-129 (2019)